

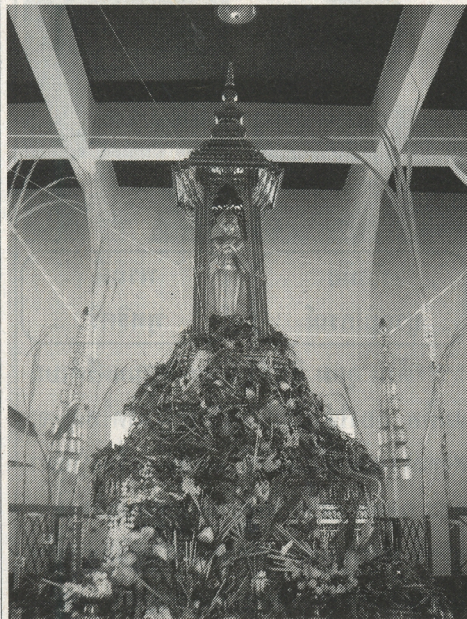
ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	18 พ.ค. 2558	45	16298	5

มรดกล้านนา

เสาชินทขิล

เสาชินทขิล เป็นเสาปูนปั้นตั้งอยู่กลางวิหารอินทขิลในวัดเจติยหลวงวรวิหาร แต่เดิมมีเฉพาะเสาสั้น ๆ ต่อมามีการประดับกระเจตกแต่งให้สวยงามโดยมีครูบาขาวปีเป็นประธาน พร้อม

นั้นพลตรีเจ้าราชบุตรได้นำพระพุทธรูปปางขอฝน (พระคันธารราษฎร์) ขึ้นประดิษฐานบนเสานั้น ซึ่งภายหลังเปลี่ยนเป็นปางรำพึงอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

กล่าวถึงเสาชินทขิล ในความเป็นจริงแล้วมิได้มีเฉพาะเสาชินทขิลที่วัดเจติยหลวงเชียงใหม่เท่านั้น หากแต่ยังมีที่ประตูเมืองทั้งห้าของเมืองเชียงใหม่ รวมทั้งแจ้งเมืองทั้งสี่ด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาของศาสตราจารย์ ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี พบว่าทุกประตูเมืองมีเสาชินทขิล ยกเว้นประตูท่าแพซึ่งมีการเคลื่อนย้ายไป (น่าจะเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่) ในครั้งที่มีการสร้างประตูท่าแพขึ้นใหม่ ส่วนที่แจ้ง

ต่าง ๆ ที่พบแล้วมีปรากฏที่แจ้งหัวรินและแจ้งกระต้ำ

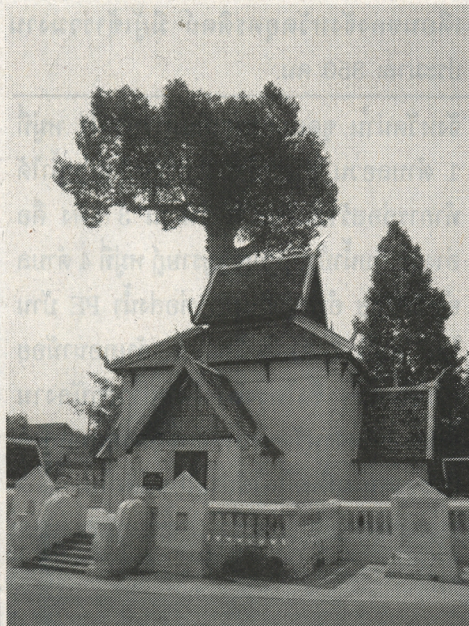
อย่างไรก็ตาม เสาชินทขิลที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปได้แก่ เสาชินทขิลที่ตั้งอยู่วัดเจติยหลวงวรวิหาร ซึ่งมีการเขียนตำนานเล่าความเป็นมาว่าเดิมเป็นเสาหินที่อยู่บนสวรรค์ พระอินทร์สั่งให้กุมภกัณฑ์สองตนนำมาตั้งไว้ในเมืองนพบุรี(เชียงใหม่) เพื่อบันดาลโชคลาภและป้องกันภัย ต่อมาผู้คนกระทำการอันเป็นการไม่ให้ความเคารพต่าง ๆ นานา กุมภกัณฑ์ไม่พอใจจึงหามกลับเมืองสวรรค์ เมื่อชาวเมืองเดือดร้อนได้ไปขอเสาจากพระอินทร์อีก คราวนี้พระอินทร์ให้ชาวเมืองก่อเองโดยให้หล่ออ่างขาง (กระทะ) ขนาดใหญ่ แล้วให้หล่อรูปคนให้มากพอ “ร้อยเอ็ดเจ็ดภาษา” หล่อรูปสัตว์นานาอาทิ ช้าง ม้า วัว ควาย เป็ด ไก่ หมู หมา แพะ แกะ กวาง ลิง รวมทั้งปลา ปู หอย กุ้ง จระเข้ มังกร ตลอดจนตะขาบ แมลงป่อง ลงใส่ในอ่างข้างจากนั้นให้ขุดดินฝังอ่างขางนั้นลึกลงดินถึง ๙ ศอก แล้วก่อรูปเสาชินทขิลบนดินนั้น เพื่อไว้เป็นที่สักการบูชาแก่ชาวเมือง

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	18 พ.ค. 2558	45	16298	5

ในส่วนของประวัติศาสตร์ เมื่อสืบค้นดูพบเรื่องของอินทขิลในเอกสารโบราณ โดยเฉพาะ
ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ฉบับวัดพระงามผูกที่ ๗ และผูกที่ ๘ โดยข้อความตอนหนึ่งในผูกที่
๗ กล่าวถึงการสร้างพระวิหารอินทขิล ดังความว่า “...ถึงศักราช ๑๑๕๖ ตัว ปีกาบยี่ (พ.ศ.
๒๓๓๗ ปีชวด จศก) เดือน ๘ เพ็ง (วันเพ็ญเดือน ๖ ของภาคกลาง) เม็งวัน ๑ (อาทิตย์)
ประมุขมณเฑียรท้าวเจ้ามหาอุปราชได้สร้างพระวิหารวัดอินทขิล” และข้อความอีกตอนหนึ่ง
ในผูกเดียวกันว่า “ศักราช ๑๑๖๖ (คือ พ.ศ. ๒๓๔๗) ... อยู่ถึงเดือน ๕ เพ็ง (วันเพ็ญเดือน
๓ ของภาคกลาง) เม็งวัน ๕
(พฤหัสบดี) ประมุขมณเฑียร
ท้าวเจ้ามหาอุปราชได้สร้าง
ใหม่องค์เป็นพระวรราชเขมรา
ธิราชได้สร้างอารามวัดอิน
ทขิล” ในช่วง พ.ศ. ๒๓๓๗

และพ.ศ. ๒๓๔๗ เป็นช่วงสมัยของพระเจ้ากาวิละ และหลังจากนั้น ในผูกที่ ๘ มีข้อความ
กล่าวถึงการยกมณฑปหออินทขิลในพ.ศ. ๒๓๖๐ ว่า (ศักราช ๑๑๗๔) “...ยำนันท์ยกมณฑป

ปะหออินทขิล แลแรกก่อสร้างยังเจดีย์
ธาตุเจ้ายางวัดพระสิงห์” ซึ่งพ.ศ.นี้ เป็นช่วง
หลังสมัยพระเจ้ากาละเพชรพระองค์
สวรรคตปี พ.ศ. ๒๓๕๔

ประเด็นในความเป็นมายังมีราย
ละเอียดซับซ้อนอีกมาก ซึ่งคงต้องศึกษา
อย่างละเอียดและรอบคอบต่อไป แต่
ประเด็นที่น่าสนใจยิ่ง ศาสตราจารย์
ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี ท่านให้ข้อคิดว่า สิ่ง
ที่โบราณท่านสะท้อนความคิดออกไว้เป็นที่
ชัดเจนว่า บุคคลไม่ว่าชาติใด ภาษใด สัตว์ทั้ง
หลายไม่ว่าจะเป็นสัตว์บกสัตว์น้ำหรือแมลงที่
อาศัยอยู่ใน อ่างช้าง คือแผ่นดินที่มีทิวเขา
ล้อมรอบแห่งนี้ย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทั้งสิ้น เสาอินทขิลที่สร้างขึ้นนั้นมิได้หมายถึงเสาอย่างที่กำแพงเมือง แต่เป็นเสาแห่งปัญญา
คือ “ความมั่นคง” ทุกชีวิตไม่ว่าจะมาจากไหนจะต้องสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวในเมืองนี้ ซึ่งทุก
ปีทุกคนทุกหมู่เหล่าจะมาทำพิธีแสดงถึงสามัคคีธรรมที่ข่วงอินทขิล ที่มีเสาอินทขิล “เสาแห่ง
ปัญญาฟ้าเวียงพิงค์”.

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ภาพประกอบจากเว็บ [http://www.bloggang.com/](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-2010&date=01&group=113&gblog=174)

[viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-2010&date=01&group=113&gblog=174)

[2010&date=01&group=113&gblog=174](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-2010&date=01&group=113&gblog=174),[http://](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-2010&date=01&group=113&gblog=174)

[www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-2010&date=01&group=113&gblog=174)

[32?view=hilight_detail](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=moonfleet&month=04-2010&date=01&group=113&gblog=174))